

VILNIUS

1900 – 2016

ARCHITEKTŪROS GIDAS

ARCHITEKTŪROS
FONDAS

| LAPAS |

UDK 711(474.5-25)(091)(036)
Vi-177

Trečiasis atnaujintas ir papildytas
leidimas

Knygos leidimą parėmė

Knyga leidžiama bendradarbiaujant
su Architektūros fondu

© VšĮ Architektūros fondas, 2016
www.archfondas.lt
© Leidykla LAPAS, 2016
www.leidyklalapas.lt

ISBN 978-609-95484-6-3

SUDARYTOJOS

Marija Drėmaitė
Rūta Leitanaitytė
Julija Reklaitė

REDAKCINĖ KOLEGIJA

Audrius Ambrasas
Rūta Leitanaitytė
Darius Osteika
Julija Reklaitė

TEKSTŲ AUTORIAI

Marija Drėmaitė
Rūta Leitanaitytė
Nijolė Lukšionytė
Karolis Kučiauskas
Diana Kontrimaitė
Algimantas Mačiulis
Vaidas Petrusis
Julija Reklaitė
Jurgita Rimkevičienė
Indrė Ruseckaitė
Jūratė Tutlytė
Aida Štelbienė
Renata Vaičekonytė-Kepežinskienė

FOTOGRAFAI

Audrius Ambrasas
Norbert Tukaj
Raimondas Urbakavičius

KALBOS REDAKTORĖ

Audra Kairienė

LEIDYKLOS REDAKTORĖS

Ūla Ambrasaitė
Aistė Galaunytė

KNYGOS DAILININKĖ

Jūratė Šatūnienė

PRATARMĖ

Vilnius 1900–2016. Architektūros gidas – tai išsamus leidinys, kuriame susistemintai pristatomi ryškiausi XX–XXI a. Vilniaus architektūros objektai, architektūros stilių raida ir sklaida, pateikiama iki šiol neskelbtų faktų ir duomenų, daug grafinės medžiagos. Tai vadovas po seną ir naują, nepažintą, o gal dar neatrastą Vilnių, jis skirtas tiems, kam įdomi miesto architektūra ir kultūra.

Savo rankose laikote jau trečiąjį Vilniaus architektūros gido leidimą (apie visus juos išsamiai žr. p. 351) – gausiai papildytą vaizdine ir faktine medžiaga, kaskart vis atnaujinamą, perrašomą, patikslinamą, iliustruojamą naujomis nuotraukomis. Kiekvienas leidimas skatina pažinti vis naujus, regis, neišsenkamus miesto istorijos klodus; kiekvienas leidimas – tai savotiška pastarojo šimtmečio architektūros revizija vis iš kito atskaitos taško ir drauge architektūros pokyčių dokumentacija.

Trečiajame leidime išbraukti 25 objektai, o naujų pateikta 23. Tačiau leidinys išaugo net 50 puslapių, nes išskirtinės architektūrinės reikšmės ir kultūrinės vertės objektams, pavyzdžiui, Nacionaliniam operos ir baleto ar Nacionaliniam dramos teatrams, Šiuolaikinio meno centrui ir kt., šiame leidime skirta daugiau dėmesio.

Vilniaus architektūros gide objektai išskaidyti į keturis skyrius pagal chronologiją: laikotarpis iki Pirmojo pasaulinio karo, tarpukaris, sovietiniai metai, nepriklausomybė. Skyriuose objektai suskirstyti pagal tipą (visuomeniniai, komerciniai, gyvenamieji, kultūriniai) arba architektūros stilių (modernizmo, stalinizmo, postmodernizmo) – pri-

klausomai nuo to, kas charakteringiau atskleidžia konkretų laikotarpį. Be to, išskirtos reikšmingesnės teritorijos: dešinysis Neries krantas ir intensyviai tiek sovietiniais metais, tiek nepriklausomybės laikotarpiu statytas ir statomas Saulėtekio miestelis.

Pastatų istorija aprašoma siejant su bendru pasakojimu apie miestą, jo gyventojus, politines, ekonomines, socialines ir kultūrinės aplinkybes. Gide pastatai indeksuojami pagal laikotarpį, pateikiamos šiandieninės arba istorinės jų nuotraukos ir brėžiniai. Tai padės atpažinti pastatus mieste ir suvokti jų struktūrą. Greta objektų adresų pateikiamos nuorodos į miesto plano segmentus, kuriuose tie objektai pažymėti; plane matyti ir aplinkinis užstatymas.

Dėkojame visiems, prisidėjusiems rengiant ir leidžiant trečiąjį knygos leidimą: tekstų autoriams, fotografams, grafinės medžiagos rengėjams, kalbos redaktorei, architektams už geranorišką pasidalijimą medžiaga, ir ypač Norbertui Tukajui ir Audriui Ambrasui už nepailstamą nuotraukų ir grafinės medžiagos tobulinimą bei knygos dailininkei Jūratei Šatūnienei ir leidyklos redaktorei Aistei Galaunytei už neišsemiamą kantrybę.

VILNIAUS MIESTO RAIDA IR URBANIZACIJA 1900–2016 METAIS

Rašytinė Vilniaus istorija siekia 1323 metus. Jau pirma kart minimas Vilnius iškyla kaip valdovo miestas (*civitas regia*) – Gedimino dinastijos pagrindinė rezidencija ir sostinė. Svarbų miesto raidos etapą ženklino 1387 m. suteikta Lenkijos karaliaus ir Lietuvos didžiojo kunigaikščio Jogailos savivaldos teisė (Magdeburgo privilegija). Tada susiklostė ilgametės administracijos struktūros ir simbolika – herbas su šv. Kristoforu. XVI a. pradžioje, didžiojo kunigaikščio Aleksandro Jogailaičio laikais, Vilniuje galutinai buvo sutelktos centrinės valdžios struktūros – pareigybės, kanceliarija, išdas, archyvas. Vilnius įgavo Vidurio Rytų Europos metropolijos veidą, leidžiantį miestą lyginti su kitomis Jogailaičių sostinėmis – Praha, Buda, Krokuvė. Vėliau, Abiejų Tautų Respublikos laikais, valdovai retai lankėsi Vilniuje, tačiau čia savo rezidencijas statė didikų giminės (Radvilos, Chodkevičiai, Sapiegos, Pacai ir kt.) ir miestas iki paskutiniojo valstybės padalijimo 1795 m. buvo suvokiamas kaip Lietuvos sostinė. Unikalus, labiausiai į rytus nutolęs barokinis miestas, išaugęs ant viduramžiško gatvių tinklo, tapo įkvėpimo šaltiniu daugeliui menininkų, rašytojų, istorikų ir menotyrininkų. Apie Vilnių rašytos knygos, poemos, dainos, jis tapytas ir fotografuotas, apie jį kurti mitai ir pasakojimai, kol pats miestas tapo savotišku mitu.

1994 m. Vilniaus istorinis centras buvo įrašytas į UNESCO Pasaulio paveldo sąrašą kaip ypatingas viduramžiais susiformavusio miesto pavyzdys, kelis šimtmečius turėjęs didelę įtaką architektūros ir kultūros tendencijoms didelėje Rytų Europos dalyje. Tačiau XIX ir XX a. miesto urbanizacijos laikotarpis nederėjo su šiuo romantišku paveikslu. Priešingai, modernizacija laikyta miesto kultūros ir grožio nuosmūkiu. Nėgana to, šis laikotarpis sutapo su valstybės žlugimu ir sostinės statuso praradimu, Lietuvos inkorporavimu į Rusijos imperiją ir carinės administracijos įdiegimu, pasaulinių karų niokojimais, sovietiniais griovimais ir masinėmis stovybomis.

Į XX amžių Vilnius įžengė kaip provincialus Rusijos imperijos gubernijos centras. Per tą šimtmetį politinė valdžia Vilniuje keitėsi net devynis kartus: iki 1915 m. (nuo 1795) jis priklausė carinei Rusijos imperijai, Pirmojo pa-

saulinio karo metais (1915–1918) Vilnių buvo užėmę vokiečiai, 1918–1922 m. dėl Vilniaus kovojo Lietuvos, Lenkijos ir bolševikinės Rusijos kariuomenės. 1918 m. vasario 16 d. Vilniuje Lietuvos Taryba paskelbė atkurianti Nepriklausomą Lietuvos valstybę su sostine Vilniumi ir pradėjo steigti mieste pirmąsias valstybės įstaigas. Tačiau 1918 m. gruodį Lietuvą užpuolė Raudonoji armija ir 1919 m. Vilnius buvo tapęs net dviejų socialistinių respublikų – Lietuvos ir Litbelo (bendros Lietuvos ir Baltarusijos sovietų socialistinės respublikos) sostine. 1920 m. rugsėjo 29 d. pasirašyta Suvalkų sutartis tarp Lenkijos ir Lietuvos pripažino Vilnių Lietuvai, tačiau spalio 9 d. Vilnių užėmusi generolo Lucjano Želigowskio kariuomenė šią sutartį sulaužė. Tad 1920 m. Lietuvos sostinė „laikina“ perkelta į Kauną, o 1922 m. Vilnius buvo inkorporuotas į Lenkijos sudėtį. Lietuvai Vilnius grąžintas tik 1939 m. spalio 28 d., tačiau jau 1940 m. birželį į Lietuvos teritoriją įžengė sovietų kariniai daliniai, o liepos 21-ąją paskelbta Lietuvos Sovietų Socialistinė Respublika, Vilnius tapo jos sostine. 1941 m. birželio 22 d. miestą užėmė nacistinė Vokietija, o 1944 m. liepos 13 d. į Vilnių įžengė Raudonoji armija ir jis ilgiems dešimtmečiams tapo Lietuvos SSR sostine. 1990 m. kovo 11 d. Vilniuje buvo paskelbta Lietuvos nepriklausomybė.

Daugelis Vilniaus valdžių kaitos etapų buvo tokie trumpi, kad jokių urbanistinių užmačių paprasčiausiai nespėta įgyvendinti. Dėl tam tikrų simbolių vietų – aikščių, paminklų, prospektų – virė ideologinio ženklinimo kovos, tačiau modernaus Vilniaus urbanistinėje raidoje galima išskirti tik keturis ryškesnius kaitos ir plėtros etapus: carinį, tarpukario lenkiškąjį, sovietinį ir nepriklausomos Lietuvos XXI amžiujį. Šis modernus miesto sluoksnis ir tapo Vilniaus architektūros gido dėmesio centru.

Gubernijos miesto modernizacija (XIX a. vid. – XX a. 3-iasis deš.)

Urbanistinę ir architektūrinę modernaus Vilniaus raidą būtų sunku suprasti be planavimo pokyčių, prasidėjusių XIX a., kai miestas tapo Rusijos imperijos Šiaurės vakarų krašto administraciniu centru. Būtent tada suplanuota

Vilniaus plėtra į Naujamiestį, kurios urbanistiniai principai išliko iki pat XX a. vidurio. Caro administracija miestų planavimą reguliavo generaliniais planais. Tokie planai buvo parengti ir Vilniui (1817, 1834, 1837), tačiau jų neprireikė, nes miesto teritorija nesiplėtė, o reali urbanistinė Vilniaus raida priklausė ne nuo planų, bet nuo investuotojų praktinių interesų ir galimybių. Vienintelė išties svarbi urbanistinė naujovė – carinių miestų neoklasicistinei kompozicijai būdinga ašis: 1834 m. suplanuotas ir 1852 m. nutiestas tiesus Šv. Jurgio (*Свято-Георгиевский*) prospektas, kuris pratęsė Senamiesčio pagrindinę struktūrinę ašį į naujas teritorijas.

Modernaus kapitalistinio miesto požymių Vilnius įgijo tik XIX a. antroje pusėje. Panaikinus baudžiavą, įvykdžius žemės reformą ir 1860 m. nutiesus geležinkelį prasidėjo tipiškas XIX a. civilizacijos etapas. Gyventojų pagausėjo nuo 60 tūkst. amžiaus viduryje iki 155 tūkst. pačioje pabaigoje. Vilnius visada buvo daugiatautis: 1897 m. 40 proc. miesto gyventojų buvo žydai, 30,9 proc. – lenkai, 19,98 proc. – rusai ir baltarusiai ir 2,1 proc. – lietuviai. Tuo metu pastatyta per 400 naujų mūrinių namų, pradėtas įgyvendinti naujas 1875 m. patvirtintas miesto planas, pagal kurį buvo statomi taisyklingai suplanuoti naujieji miesto rajonai: Lukiškės, Pohulianka (dab. J. Basanavičiaus g. aplinka), Naujamiestis (dab. Naugarduko, Algirdo g. aplinka). Anapus geležinkelio susiformavo Naujininkai, gausiai statyta Stoties rajone.

1914 m. gyventojų skaičius Vilniuje išaugo iki 203 tūkst. Plečiantis statyboms į naujas teritorijas, ėmė keistis miesto sandara – vis daugiau valstybinių ir visuomeninių funkcijų kėlėsi į Naujamiestį, net miesto centras iš Rotušės aikštės pasislinko į Katedros aikštę – ji sujungė Senamiestį ir naująją miesto dalį. Šv. Jurgio prospektas turėjo tapti pagrindine reprezentacine gatve su valstybiniais ir visuomeniniais ansambliais, tačiau XX a. pradžioje jame dominavo komercija: nuomojami namai, viešbučiai, krautuvės, užieigos. Komercijos stiprėjimas modernizavo ir Senamiestį: namai buvo pritaikomi viešbučiams, parduotuvėms, nuomojamiems butams, pristatant trečius aukštus, kertant vitrinius langus pir-

muosiuose. Visiškai naujas darinys miesto struktūroje buvo Žvėrynas: teritorija sudalyta taisyklingais kvartalais ir apstatyta mediniais namais, vilomis, vasarnamiais. Nedidelės pramonės įmonės kūrėsi Lukiškėse palei Viliją (dab. Neris) ir Paplaujoje palei Vileiką (dab. Vilnia), o stambesnės ir modernesnės – palei geležinkelį. Modernėjančio Vilniaus veidą keitė ir techninės civilizacijos ženklai – metaliniai tiltai, tvirtinamos upių krantinės, garo variklių energija, dujinis (nuo 1863), o vėliau ir elektrinis (nuo 1903) miesto apšvietimas, arklinis tramvajus. Tiesa, sanitarijos įrengimų trūko.

Laisvai samdomų architektų iki XIX a. pabaigos Vilniuje nebuvo – projektus rengdavo vietos valstybinių įstaigų, o svarbių valstybinių objektų (geležinkelio stoties, teismo rūmų, kalėjimo) – Sankt Peterburgo specialistai; gubernijos statybos skyriaus tarnautojai buvo skiriami architektai iš Rusijos. XX a. pradžioje Vilniaus architektai pradėjo steigti privačius projektavimo ir statybos biurus. Plačia veikla pasižymėjo Vladislavo Stipulkovskio ir Augusto Kleino Vilniaus statybos biuras (1901), Tadeušo Rostorovskio architektūros dirbtuvė (1908), Eduardo Roubos biuras „Stroitel“ (1911), Vachlovo Michnevičiaus ir Aleksandro Parčevskio biuras „Architekt“ (1912). XIX a. pabaigos – XX a. pradžios urbanistinė plėtra bei architektūroje įsitvirtinusios kosmopolitinės istorizmo ir modernio architektūros kryptys buvo būdingos ne vien Vilniui, bet ir daugumai Europos miestų, – tai XIX a. civilizacijos pasekmė.

Modernistinės urbanistikos pradmenys (1936–1944)

1922–1939 m. Lenkijai priklausiusiame Vilniuje gyveno apie 200 tūkst. žmonių, iš jų apie 60 proc. sudarė lenkai, apie 30 proc. – žydai, kiti – rusai, gudai (baltarusiai) ir lietuviai. 3-iasis dešimtmetis nepasizymėjo statybų intensyvumu – tuo metu Lenkijos administracinės įstaigos ir tautinės organizacijos daugiau dėmesio skyrė carinės okupacijos ženklams naikinti, miesto sakraliniams ir istoriniams pastatams tvarkyti, Lenkijos istorijos atminties vietoms aktualinti. 1919 m. buvo atkurtas Vilniaus uni-

Vilniaus realinė mokykla

(dab. Vilniaus technologijų ir dizaino kolegijos Petro Vileišio geležinkelio transporto fakultetas)

Tauro g. 20 (VLN2)
Aleksandras Soninas
1913

XX a. pradžioje Vilniuje buvo pastatytas tik vienas modernus mokyklai skirtas pastatas – realinės mokyklos rūmai. Tai išraiškingas vėlyvojo modernio formų pastatas, kurio autoriumi laikomas statybai vadovavęs Soninas. Trijų aukštų asimetriškos kompozicijos rūmai iškilo miesto valdybai priklausiusiame sklype. Rūmų kampiniame rizalite suprojektuota erdvi laiptinė ir salė, į kurią šviesa patenka per pusapskričių arkų langus. Vertikalų fasadų ritmą formuoja gelsvų plytų mentės, besitęsiančios per visus tarpsnius, visų trijų aukštų langai skirtingi, o siluetą pagyvina bokšteliai ir frontonai. 1948–1991 m. mokyklos rūmuose veikė Vilniaus geležinkelių transporto technikumai. 1991 m. įkurta Vilniaus aukštesnioji transporto mokykla.

Sandėlis

(dab. Krašto apsaugos ministerijos Materialinių resursų departamentas)

Savanorių pr. 8 (VLN7)

XX a. 2-asis deš.

Karinėms reikmėms pastatytas stačiakampio plano dviejų aukštų sandėlis turi konstruktyvizmo bruožų. Jo architektūrą padiktavo tuo metu gana naujoviška konstrukcija – gelžbetonio karkasas su raudonų plytų mūro sienų užpildu. Pirmas aukštas pastatytas ant aukšto cokolio (tarpas tarp išbetonuoto pagrindo ir pirmo aukšto grindų skirtas aeravimui). Viduje karkasą sudaro dvi eilės kas 6 m išdėstytų į viršų plėtojama atraminių stulpų. Sandėlio funkcijoms būdinga pirmo aukšto rampa, kurią dengia platesnis antras aukštas. Langai armuoto stiklo, rėmai metaliniai, nedidelio nuolydžio betoninis stogas dengtas ruberoidu. Plačios dvigubos pirmo aukšto durys įrengtos ant bėgių, slankiojamos. Palangių plokštumas pagyvina vėdinimo angos. Originalus vidaus planas buvo be pertvarų, tačiau po Antrojo pasaulinio karo sandėlis pertvarkytas – viduje išmūrytos pertvaros ir pakeistas stogas.

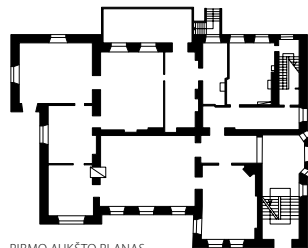
Antono Filipovičiaus–Duboviko vila

M. Valančiaus g. 3 (VLN1)

Antonas Filipovičius–Dubovikas
1903

Filipovičiaus–Duboviko vila gatvelėje ant Tauro kalno – ryškiausias augalinės krypties secesijos pavyzdys. Vila statė pats savininkas, iš profesijos statybos technikas – Sankt Peterburgo civilinių inžinierių institute 1893 m. jis buvo išlaikęs egzaminą, suteikiantį teisę vadovauti pastatų, tiltų ir kelių statybos darbams. Amžiaus pradžioje Vilniuje ir Vilniaus krašte jis pastatė apie porą šimtų įvairių objektų. Pastatas sudėtingų formų, dėl asimetriškos patalpų jungties išskaidyto tūrio. Erdvus, patogiai suplanuotas savininko butas užėmė visą pirmą aukštą. Pusrūsyje ir mezonine įrengti atskiri mažesni butai (jie galėjo būti skirti šeimos poreikiams arba nuomai). Naują estetiką atspindi dinamiškas, laiptuotas vilos tūris, langų angos (pasagos, žiedlapio formos), lenktos fasado ir tvoros prie gatvės linijos ir vešlios augmenijos dekoras. Filipovičius–Dubovikas nesukūrė secesinio stiliaus interpretacijos, o panaudojo visa, kuo šis stilius žavėjo ir traukė. Augmenijos motyvus jis suliejo su baroko reminiscenci-

jomis, kurios XX a. pradžioje pradėtos suvokti kaip vilniečių ir tautiškumo ženklai. Pagrindinį frontoną puošia Filipovičių giminės Pobogo herbo reljefas. Interjerui savitumo teikia glazūruotų kokių krosnys su nasturčių, saulėgražų, kriauklių ir moterų galvutės, atkartojančios fasade esantį reljefą, dekoru.

PIRMO AUKŠTO PLANAS

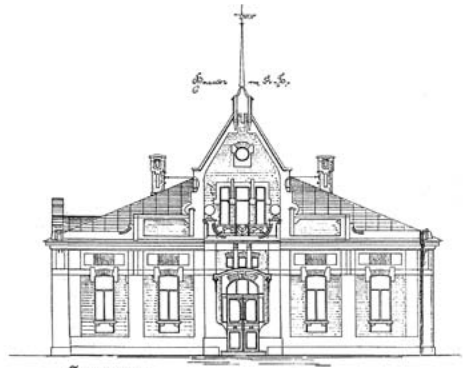
Anos Dobročejevos vila

Vytauto g. 16 (VLN1)

S. Volonsevičius
1907

A19

Vila išsiskiria iš medinių Žvėryno namų plastiškais secesijos elementais. Ją pasistatydino titulinio patarėjo žmona Dobročejeva. Namas priklausė vienai šeimai, kieme stovėjo arklidė ir ratinė, ledainė, šuliny. Simetriškas vieno aukšto su mezoninu pastatas primena tradicinius priemiesčių namus. Jo fasadui neįprastumo suteikia aptakios formos prieangis ir balkonas. Virš langų įkomponuoti augalinių motyvų reljefai.

PAGRINDINIS FASADAS

Taupomosios kasos pastatas (PKO)

(dab. SEB bankas)

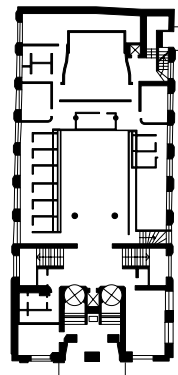
Gedimino pr. 12 (VLN2)

Juliusz Żórawski, Zbigniew Puget

1937

Valstybinės taupomosios kasos (lenk. *Powszechna kasa oszczędności*) Vilniaus filialą suprojektavo Varšuvos architektai Żórawski ir Pugetas, statyboms vadovavo Janas Borowski. Ramių lakoniškų formų pastatui reprezentatyvumo suteikia kokybiška gelsvo smiltainio ir granito plokščių apdaila. Simetriškoje, aiškoje pastato struktūroje galima įžvelgti aliuzijų į klasicizmą, tačiau Varšuvos architektų taikytos išskirtinai asketiškos formos lemia funkcionalizmo architektūros įspūdį. Viduje operacijų salę per du aukštus puošė dailininko Ludomiro Sien-dzińskiego sieninė tapyba „Darbas ir taupumas, vedantys į sėkmę“. Prie pagrindinio pastato prigludusio kartu projektuoto triaukščio gyvenamojo namo pirmame aukšte tarpukariu buvo įrengtas Gustavo Adolfo Gebethnerio

ir Augusto Roberto Wolffo knygynas. Po Antrojo pasaulinio karo pagrindiniame pastate buvo įsikūręs LKP CK, nuo 1950 m. – LKP istorijos institutas ir partijos archyvas.

PIRMO AUKŠTO PLANAS

Lenkijos krašto ūkio bankas (BGK)

(dab. prekybos ir biurų pastatas)

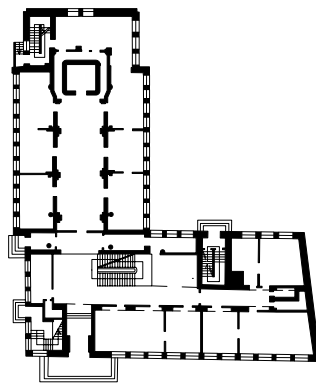
Gedimino pr. 14 (VLN2)

Stanisław Gałęzowski, Jerzy Pańkowski

1938

B3

Lenkijos krašto ūkio banko (lenk. *Bank gospodarstwa krajowego*) Vilniaus skyriaus pastatas, kurį suprojektavo Varšuvos architektai ir kurio statyboms vadovavo Janas Borowski, sudaro darnų ansamblį su greta stovinčiais buvusiais Taupomosios kasos rūmais. Modernus gelžbetoninio karkaso kampinis dviejų stačiakampių tūrio pastatas gerokai atitrauktas nuo važiuojamosios prospekto dalies. Priešais jį suformuotoje aikštėje planuota statyti Adomo Mickevičiaus paminklą. Svarbiausias pastato fasado akcentas – virš pagrindinio įėjimo per visą pastato aukštį kylanti kiek įgaubta plokštuma, kurią puošia skulptoriaus Tadeuszo Godziszewskio sukurtas horeljefas „Fortūna“. Bankas garsėjo puošnia, per du aukštus suplanuota operacijų sale su dailininko Ludomiro Slerdziński sienine tapyba „Laikas“ ir įvairių verslų alegorijomis (neiškilo). Tai vienas iš nedaugelio Vilniaus tarpukario visuomeninės paskirties pastatų, išsiskiriančių funkcionalizmo architektūrai būdingais bruožais. Rekonstruotas 2005 m. pagal Alvido Songailos projektą, sunaikintas vidaus planas ir interjerai.

PIRMO AUKŠTO PLANAS

Stalinistinė architektūra

Pirmaisiais pokario dešimtmečiais Vilniuje statyti socializmo ideologiją reprezentuojantys objektai, kurių architektūrai lemiamą įtaką turėjo autoritarinis Stalino valdymas. Sovietinės propagandos tikslais, kaip naujos valdžios simboliai, buvo kuriami klasikinių architektūros formų „rūmai“, „šventovės“. Retrospektyviajai stilistikai, tuo laikotarpiu vadintai socialistiniu realizmu, būdingas monumentalumas, masyvumas, pompastiška simetrija, aiškus ritmas, klasikinis orderis, klasikos motyvų, socialistinio gyvenimo simbolių ir liaudies meno formų dekoratyvinė plastika.

Jūratė Tutlytė

Mokslo darbuotojų namas

J.Tumo-Vaižganto g. 9 (VLN1)

Džovani Ripa

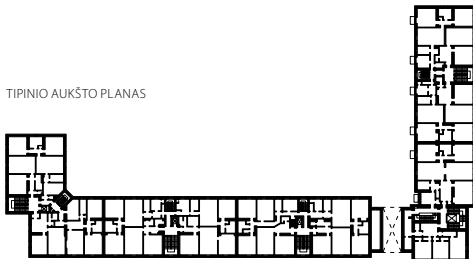
1951

12

Namas, pastatytas pagal pokaryje iš Leningrado atvykusio Džovanio Ripos projektą, Vilniuje yra vienas ryškiausių socialistinio realizmo stiliaus, kuriam būdinga neoklasicistinė kompozicija ir dekoras, pavyzdžių. Įdomi yra ir socialinė namo istorija, liudijanti aukščiausios klasės egzistavimą „beklasėje“ komunistinėje visuomenėje. Mokslo darbuotojų namų statybą Sovietų Sąjungoje

reglamentavo vyriausybės nutarimas: sąjunginių respublikų sostinėse turėjo būti pastatyti tipiniai prabangūs butų (4–6 kambarių, 160–190 m², su darbo kabinetais ir bibliotekomis, su dviem sanitariniais mazgais ir kambarėliais tarnaitėms) namai lojaliems mokslo, meno ir kultūros veikėjams. Šiame name buvo 50 tokių erdvių butų. Penkių aukštų namo kampas ties gatvių sankirta užbaigtas tradiciniu to meto prabangaus stiliaus elementu – bokštu su belvederiu ir smaile (bendraaut. Viktor Anikin, Anatolij Kolosov). Remdamasis to meto architektūros ideologija Ripa stengėsi namui suteikti vadinamąją nacionalinę išraišką – pabrėžė namo „vilnietišumą“, fasadą papuošdamas barokiniais frontonėliais ir portalais. Kieme pastatyti garažai, transformatorinė, įrengtas baseinėlis, buvo suprojektuoti netgi teniso kortai. Namas įtrauktas į Kultūros paveldo registrą kaip socialistiniam realizmui būdingo architektūros stiliaus pavyzdys.

TIPINIO AUKŠTO PLANAS

C20

Kompozitorių sąjungos pastatas su gyvenamųjų namų kvartalu

A. Mickevičiaus g. 29 (VLNI)

Vytautas Edmundas Čekanauskas,
inž. Česlovas Gerliakas
1960–1966

Kompozitorių sąjungos pastatų kompleksas iškilo Žvėryno gyvenamojo rajono pušyne, netoli Neries. 1959 m. Miestų statybos projektavimo institute buvo paskelbtas Kompozitorių sąjungos pastato ir 16 blokuotų dviejų aukštų gyvenamųjų namų kvartalo konkursas. Atsižvelgus į statinių paskirtį, buvo išduotas tuo metu retas, – jau buvo įsibėgėjęs tipinės ir masinės statybos vėjus, – leidimas individualiam projektui. Todėl jauni architektai Čekanauskas ir Vytautas Brėdikis galėjo pateikti netradicinį projektą, kuris buvo ne tik naujas modernistinės urbanistikos žodis, bet, visų pirma – tokios urbanistikos, kurioje jaučiamas ryškus skandinaviškas prieskonis. Architektas Čekanauskas neslėpė, kad kelionė į Suomiją, kurią 1959 m. vasarą organizavo SSRS architektų sąjunga, padarė didžiulę įtaką Kompozitorių sąjungos pastatų komplekso medžiagų pasirinkimui: išsiplėtė supratimas, kas yra akmuo, raudonos plytos, medis, natūralus reljefas ir aplinka, taigi buvo išsaugotas jaukus Žvėryno pušynas Neries upės pakrantėje. Terasinių namų statyba Lietuvo-

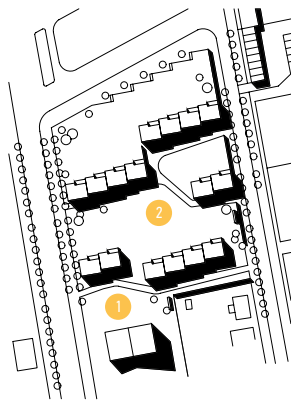
je niekada nėra buvusi populiari, tad architekto suprojektuoti blokuotų dviaukščių butų korpusai, skirti kompozitoriams ir nusipelnusiems muzikos veikėjams, buvo originali prabanga prasidėjusios masinės daugiabučių statybos kontekste. Tai trijų (55,6 m²) arba keturių (68 m²) kambarių per du aukštus originaliai sukomponuoti butai su terasa ir balkonu, greta miegamųjų ir virtuvės įrengtas ir kūrybinio darbo kambarys. Šalia pastatytas Kompozitorių sąjungos pastatas (koncertų ir perklausų salė) yra išraiškingas ankstyvojo 7-ojo dešimtmečio modernizmo pavyzdys. Pirmame aukšte įrengtas vestibulis, administracinės ir klubo patalpos, antrame – salė, fojė ir skaitykla. Meninei eksterjero išraiškai panaudotos kontrastingos natūralios medžiagos: raudonų plytų mūras, rupus šviesus tinkas, medžio lentelės, akmeninės tvorėlės. Išlikęs originalus interjeras: salės lubos apmuštos natūraliomis lenktomis lentomis, sienos glaistytos rupiu tinku, apdailintos medžiu, išmūrytas monumentalus židinis, kaba variniai burbulo formos šviestuvai.

7-ojo deš. nuotrauka

EKSPLIKACIJA
1. Kompozitorių sąjungos pastatas
2. Gyvenamasis kvartalas

SITUACIJOS PLANAS

Valstybinės plano komisijos pastatas

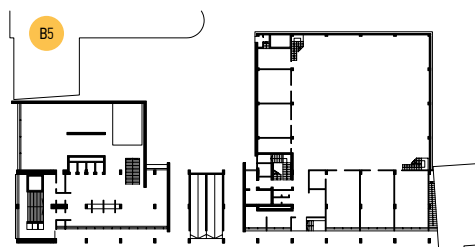
(dab. Ūkio ministerija)

Gedimino pr. 38 (VLN2)

Elena Nijolė Bučiūtė

1973

Vienas pirmųjų Vilniaus aukštuminių pastatų išdygo ankštame keturių ir penkių aukštų statinių sklype. Senojoje miesto dalyje atsiradęs tarptautinio modernizmo stiliaus objektas akivaizdžiai išsiskiria iš urbanistinės aplinkos. Pastato tūrį sudaro aukštesnė stačiakampė dalis ir išplėsti, juodu poliruotu akmeniu dekoruoti apatiniai aukštai. Du iš vienuolikos pastato aukštų įgilinti į žemę. Lauko sienų apdaila gana paprasta, tačiau medžiagos naudotos kokybiškos. Daugiaaukštėje pastato dalyje langų aliumininiais rėmais juostos atskirtos pilko marmuro grūdėliais dengtomis, šiek tiek profiliuotų plokščių juostomis. Tiek plano struktūroje, tiek lauko sienų kompozicijoje juntamas funkcijos prioritetas ir originalių konstrukcinių sprendimų paieškos.

PIRMO AUKŠTO PLANAS

Bendrojo lavinimo mokykla Naugarduko g. 7 (VLN8)

Elena Nijolė Bučiūtė
1969

C31

Įsibėgėję sovietinių metų statybų planai neaplenkė ir švietimo įstaigų – laikotarpiui būdingi dideli tipiniai mokyklų pastatai. Ši 1 500 mokinių skirta mokykla – viena pirmųjų sovietmečio mokyklų, statytų pagal individualų projektą. Objektas yra prie judrių Naugarduko ir Mindaugo gatvių sankirtos, ankštame sudėtingo reljefo sklype. Mūrinį pastatą sudaro keli tūriai, kurie suformuoja pusiau atvirą vidinį kiemelį. Architektūrinė kompozicija funkcionali, pabrėžianti konstrukcines medžiagas, padiktuota pastato funkcijos ir padėties. Originaliai suprojektuota sporto salė – ji ne tik sumaniai apšviečiama iš viršaus (ženitiniiais kupolais), bet ir mobili: originalios suveriamosios pertvaros sudaro galimybę aplinkines rekreacines patalpas paversti žiūrovų sale. Pagrindiniame, mokomajame,

korpuse pirmą kartą Lietuvoje panaudotos devynių metrų žingsnio per visą statinio ilgį skersinių sienų konstrukcijos. Ir interjere, ir eksterjere vyrauja paprastumas ir lakoniškumas.

Autobusų stotis

Sodų g. 22 (VLN8)

Vytautas Brėdikis, inž. Jonas Šyvis
1974

8-ojo dešimtmečio pradžioje suprojektuota Vilniaus autobusų stotis atspindi to meto modernistinės architektūros madas ir tendencijas. Sukomponuota iš dviejų kontrastingų stačiakampių: horizontalioji dviaukštė dalis buvo skirta keleivių laukiamajai salei su kasomis ir peronais, o dvylikos aukštų vertikaliojoje buvo numatyta įkurdinti Vilniaus miesto transporto centrinę dispečerinę. Įdomus peronų konstrukcijos sprendimas – jie dengti surenkamosiomis monolitinėmis gelžbetoninėmis atramomis su 9,5 m ilgio gembėmis. Stoties lubose įrengti originalūs kupolo formos vienusiai stoglangiai. Vis dėlto originali vertikalioji dalis (dispečerinė) neįtiko to meto transporto ministro skoniui ir ji nebuvo pastatyta.

1978 m. Antano Grinčelaičio nuotrauka

Gėlių parduotuvė

(dab. klubas)

Pylimo g. 21B (VLN8)

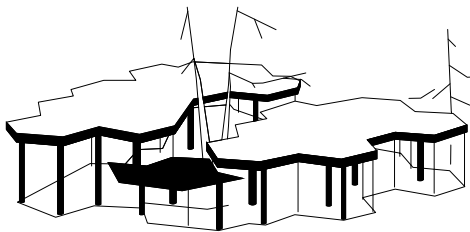
Nijolė Vaičiūnienė, Rimvydas Pranaitis

1968

C37

Gėlių parodoms ir prekybai skirtas objektas pastatytas pagal 1961 m. Vaičiūnienės ir inžinieriaus konstruktoriaus Pranaičio projektą. Savitas funkcionalios architektūros pavyzdys išsiskiria originalia konstrukcija. Pastatą sudaro šešiakampiai, išdėstyti apie nedidelį vidinį kiemą. Kiekvienas jų remiasi į metalinę viduryje stovinčią koloną, prie kurios pritvirtintas gelžbetoninis stogas, sienas atstoja aplink pakabinti dvigubo stiklo langai su rėmais. Lanksti, prie aplinkos pritaikyta konstrukcija kompoziciškai pajvairinta spalvos ir geometrinių formų žaismu. Pastate būta įvairių patalpų: parduotuvė, parodos plotas, darbuotojų, gėlių laikymo, priėmimo ir apipavidalinimo patalpos. Interjere išsiskyrė vandens augalų baseinas, puoštas dailininkės Danutės Daunoravičienės sukurtomis keraminėmis lėkštelėmis skintoms gėlėms laikyti. Kiekvienai patalpai buvo numatytas skirtingos spalvos

apšvietimas. Šiandien šis originalus moderniosios architektūros objektas yra praradęs savitus architektūros bruožus, pritaikytas atlikti kitą funkciją.

Serijos 1-464-LI gyvenamieji namai

Žirmūnuose, Lazdynuose, Karoliniškėse,
Viršuliškėse (VLN9)

Bronislovas Krūminis, Algimantas Umbrasas,
Vidas Sargelis, Vaclovas Zubrus
1966

Miestų statybos projektavimo instituto Tipinio projektavimo skyriuje architekto Krūminio grupė patobulino standartinę 5, 9 ir 12 aukštų stambiaplokščių namų seriją 1-464, kuriai buvo suteiktas numeris 1-464-LI (lietuviška) ir kurią 1963 m. pradėjo gaminti Vilniaus namų statybos kombinatas. Remdamiesi standartiniu sienų žingsniu (3,2 m), architektai šiek tiek pagerino 1–4 kambarių butų planavimą: sumažino pereinamų kambarių, vonios kambarius atskyrė nuo tualetų, vietoj balkonų įrengė lodžijas. 1962 m. normatyvai neleido statyti didelių pagal-

biinių patalpų, tad stengtasi planuoti kuo patogesnius butus: 6,5 m² virtuvės, 17,1 m² kambariai su lodžijomis saulėtoje pusėje, 13,9 ir 12,9 m² miegamieji. Labiausiai šios serijos namai išpopuliarėjo Lazdynuose: 1967 m. pradėta statyti laužytos konfigūracijos, terasomis žemėjančius, pritaikytus prie vietovės reljefo penkių (30, 60 ir 90 butų) ir devynių (72, 108 ir 144 butų) aukštų namus. Kituose gyvenamuosiuose rajonuose šios serijos namai skyrėsi lodžijų apdaila (mozaikinėmis plytelėmis) ar spalviniu sprendimu (plytų spalvos plokštės Karoliniškėse).

XX a. 9 deš. Romualdo Pakausko nuotrauka

Lazdynų monolitiniai šešiolikos aukštų namai

A tipo – Architektų g. 55, 59, 65, 67, 112;

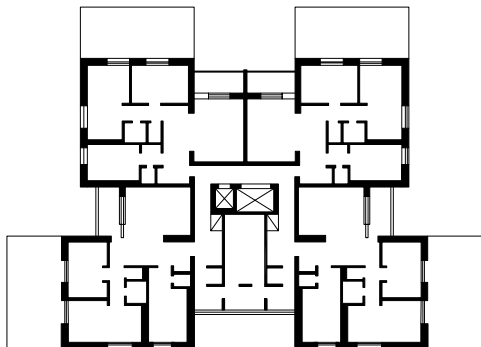
B tipo – Architektų g. 77, 79, 91, 184 (VLN9)
Česlovas Mazūras

A tipo – 1978, B tipo – 1982

Masinių gyvenamųjų rajonų statyboje įsitvirtinus 5, 9 ir 12 aukštų namų standartui, mikrorajonų savitumo klausimas imtas spręsti ne tik spalvų, apdailos ar kompozicijos priemonėmis, bet ir tūrių akcentais. Jais turėjo tapti bokštiniai šešiolikos aukštų pastatai. Būtent taip mėginta kiekvienam mikrorajonui suteikti savitumo, atpažinimo ženklą. Lazdynų gyvenamasis mikrorajonas 1967–1973 m. statytas paliekant erdvių būsimiems rajono architektūriniais akcentams – monolitinio gelžbetonio daugiaaukščiams gyvenamiesiems pastatams. Čia buvo suprojektuoti ir pastatyti dviejų tipų monolitiniai daugiaaukščiai. Pirmojo tipo (A) ekspresyvesnės architektūrinės išraiškos penkių pastatų grupė išdėstyta Lazdynų šiaurės vakaruose, tarp Architektų gatvės ir Laisvės prospekto. Antrojo tipo (B) keturių monolitinių daugiaaukščių namų grupė pastatyta Lazdynų šiaurės rytuose, šalia Architektų gatvės. Lazdynų monolitiniai daugiaaukščiai namai svarbūs ne tik kaip šio rajono architektūriniai akcentai, bet ir kaip naujojo Vilniaus ženklai svarbiose miesto panoramose.

DAUGIABUČIŲ
IŠDĖSTYMO SCHEMA

TIPINIO AUKŠTO PLANAS

Santuokų rūmai

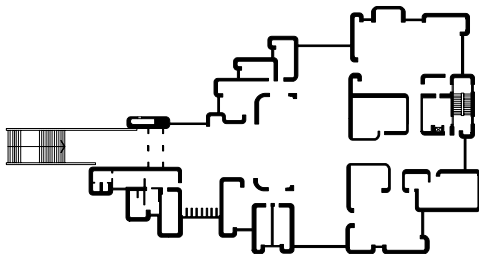
K. Kalinausko g. 21 (VLN1)

Gediminas Baravykas

1974

Pirmasis Lietuvoje (ir visoje Sovietų Sąjungoje) civilinės metrikacijos pastatas išsiskyrė architektūriniu sprendimu. Pritaikyta procesijoms, pabrėžtinai ašinė pastato erdvinė tūrio kompozicija prasideda iškilmingais laiptais, vedančiais į apeigoms skirtą antrą aukštą. Interjere vyrauja dviejų tipų erdvė: vertikali, gan uždara ir aukšta, skirta oficialių apeigų salėms, ir horizontali, atvira, jaukesnio mastelio fojė, skirta finalinei eisenai. Dekoras subtilus: vienspalvės šviesios vertikalų linijų faktūros tinko sienos (tokia pati ir eksterjero apdaila), derinamos su tekstilininkės Zinaidos Kalpokovaitės-Vogelienės gobelenais, Konstantino Šatūno vitražais ir architekto Eugenijaus Gūzo projektuotais baldais. Objekto tūris sudėliotas iš atskirų plastiškų įvairaus dydžio vertikalų elementų, kurie sujungti stiklo intarpais, siejančiais interjerą su buvusių liuteronų kapinių, ant kurių rūmai buvo pastatyti, medžiais. Intensyvus vertikalus skaidymas suteikia pastatui dinamiškumo, būdingo kamienų ritmui. Rūmų kū-

rėjams 1976 m. įteikta SSRS Ministrų Tarybos premija už sugebėjimą moderniomis priemonėmis sukurti socialistinį ritualinį pastatą.

ANTRO AUKŠTO PLANAS

Lietuviška svajonė. Individualūs namai

Privatus namas su žemės ploteliu, kuriame pats esi šeimininkas, – tai dažno lietuvių geidžiamiausio būsto formulė.

Kadangi galimybės naują namą pasistatyti mieste ribotos, su augančia individualių namų statybos rinka Vilnius spėriai plito į šonus, apaugdamas naujais priemiesčių kvartalais. Tačiau iš sostinės centro į pakraščius persikrausčiusiems vilniečiams tenka taikstytis ir su tamsiąja „lietuviškos svajonės“ puse – visiška priklausomybe nuo automobilio, laiko gaišatimi transporto kamščiuose, artimos aptarnavimo infrastruktūros trūkumu, fragmentišku dalyvavimu miesto socialiniame, kultūriniame gyvenime.

Pastaruosius du dešimtmečius Vilniuje pastatytų individualių namų įvairovė iškalbingai atspindi visuomenės skonio, vertybių, gyvenimo būdo kitimą. Pirmaisiais nepriklausomybės metais statytas didžiules ekspresyvias „pilaites“ keitė mažesni labai įvairios estetikos namai. Paletėje galima rasti nuo amerikietiško iki tradicinio lietuviško šlaitinio namo prototipo, nuo blankaus „ekonomiško“ iki drąsaus eksperimento, nuo

monumentalaus pasididžiavimo materialiniu įgalumu iki elegantiško minimalizmo.

Verti pažymėti individualūs namai, kurie reprezentuoja jautrų užsakovo ir architekto požiūrį į aplinką, istoriją ir atspindi šiuolaikiškumo ir lietuviškosios architektūros tradicijos sintezės paieškas.

Dažniausiai unikalį, įkvepiantį architektūra gimsta prabangiuose kvartaluose, įterptuose į Vilnių supančių miškų žalumą ir ramybę. Tačiau daugeliu atveju ji plačiąjai visuomenei neprieinama ir perkeltinė (brangi statyba ir eksploatacija), ir tiesiogine prasme: tokios mažos gyvenvietės nuo pašalinių atitvertos budėtojų saugomais barjerais.

Nauji priemiesčiai tapo „masių architektūros“ – kartotinių projektų – klonavimo žeme. Tokio būsto kokybės skalė labai įvairi, tačiau tikėtis išskirtinių, prie šeiminingo asmenybės poreikių pritaikytų sprendimų, sunku. O kokybiškos, estetiškos ir savitos, tvarios ir ekonomiškios architektūros, užsakomos individualiai, tradicija kol kas tik formuojasi.

Rūta Leitanaitė

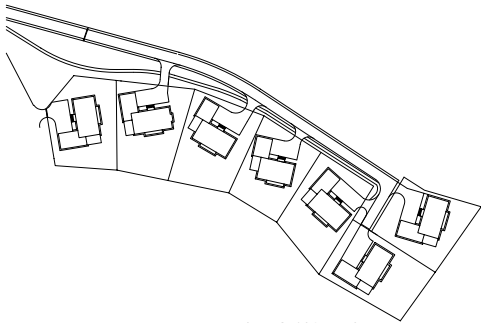
Individualių namų kvartalas

Nugalėtojų g. 21B-21G, 21K (VLN14)

Roandas Palekas, Gintaras Čaikauskas,
Virginija Venckūnienė, Alma Palekienė
„Paleko archstudija“, 2002

D10

Nedidelis, aštuonių individualių gyvenamųjų namų kvartalas pastatytas pamiškėje, šalia seno Aukštagirio kaimo Vilniaus pakraštyje. Namų formos ir medžiagos šiuolaikiškai interpretuoja gatvinio kaimo tradicijas: dvišlaičių stogų namai išilgai gatvės sustatyti padrikai. Tamsiai rudų molio plytų ir tamsių čerpių apdaila primena skandinaviškąją architektūrą. Žaismingumo suteikia kiekvieno namo skirtingomis spalvomis nudažyti langų rėmai ir vienaukštis medinis garažo priestatas. Kiekvieno namo plotas 150 m² (be garažo) vidaus planas projektuotas individualiai, tačiau pirmą aukštą skiriant bendrabūvio patalpoms, o antrą – privatiems kambariams. Šis gyvenamųjų namų kvartalas išsiskiria artikuliuota puristinės architektūros kalba, logišku planu ir dėmesiu gyventojų patogumui.

SITUACIJOS PLANAS

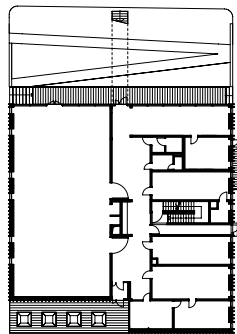

Edukacijos ir meno centras „Rupert“ Vaidilutės g. 79 (VLN13)

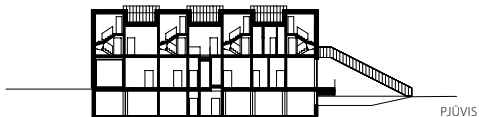
Audrius Ambrasas, Vilma Adomonytė,
Mindaugas Reklaitis
Ambraso architektų biuras, 2011–2013

Kurortinė populiariausio ir seniausio Vilniaus paplūdimio Valakampių aplinka ir meno kūrimo proceso paslaptinumas buvo pagrindiniai motyvai, įkvėpę edukacijos ir meno centro architektūrą. Vientisa medžio (termiškai apdorotos pušies) apdaila sulieja pastatą su pušyno aplinka, o vienintelė įėjimo anga aklinaime fasade masina lankytoją lyg pro raktą skylutę pažvelgti į menininkų pasaulį. Pirmame aukšte suprojektuota universali salė, skaitykla, administracijos patalpos, rūsyje – kompiuterinio meno dirbtuvės. Iš antro aukšto, kuriame išdėstytos menininkų rezidencijos, koridoriaus atvirais laiptais galima nusileisti tiesiai į lankas.

Pastato interjerams būdingas toks pats preciziškumas, saikingumas ir vientisumas kaip ir išorei. Čia dominuojanti šviesios balintos pušies apdaila svarbiausio interjero akcento vaidmenį užleidžia erdvėms ir aplinkinės gamtos vaizdams, atsiveriantiems pro langus.

PIRMO AUKŠTO PLANAS

PJŪVIS

Nacionalinis fizinių ir technologijos mokslų centras

Saulėtekio al. 9 (VLN14)

Remigijus Bimba, Markas Gorpiničius,
Gintautas Adlys, Laura Dabravalskytė
Architektūros kūrybinė grupė, 2011–2015

Fizikos, Puslaidininkių fizikos ir Chemijos institutų, Vilniaus universiteto padalinių – Teorinės fizikos ir astronomijos bei Medžiagotyros ir taikomųjų mokslų institutų, Fizikos ir Chemijos fakultetų – bei Vilniaus Gedimino technikos universiteto Elektronikos fakulteto pagrindu sukurtas didžiausias Baltijos šalyse mokslų centras. Jis unikalus Vidurio ir Rytų Europoje dėl mokslinės veiklos kryptių: lazerių ir šviesos technologijų, medžiagotyros ir nanotechnologijų bei puslaidininkių fizikos ir elektronikos.

25 tūkst. m² ploto pastate vienu metu tyrimus gali atlikti per 700 mokslininkų ir studentų, čia veikia 24 atviro-sios prieigos laboratorijos.

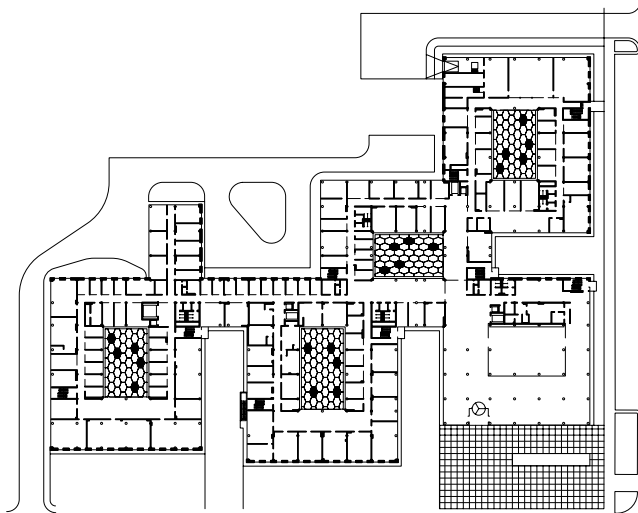
Sudėtingą užduotį suderinti ypatingą programą, skirtingų institucijų veiklą ir specifinius reikalavimus laboratorijoms architektai sprendė improvizuodami kristalo struktūros tema. Pastato komunikacijos elementai tapo stuburu, aplink kurį sugrupuoti patalpų blokai. Institucijai skirtas atskiras tūris, galima naudotis ir autonomiškai

jėjimu. Bendros laptinės, liftai, koridoriai ir specializuotos laboratorijos įkurdintos cokoliniame aukšte – patogiu susisiekti, patalpos racionaliai naudojamos, o keturi atriumai kiekvieno tūrio viduryje, viliojantys žaluma, dienos šviesa ir vieta prisėsti, sukuria komfortišką pertraukos aplinką.

Paprasta plano struktūra nesunkiai pritaikoma gali-miems funkcijos pokyčiams ateityje. Kelių stambių stačiakampių tūrių, sujungtų koridoriais ir atskirtų plyšiais, schema leido sukurti taisyklingą, tačiau nenuobodžią architektūrinę kompoziciją, išvengti pernelyg monumetalaus mastelio.

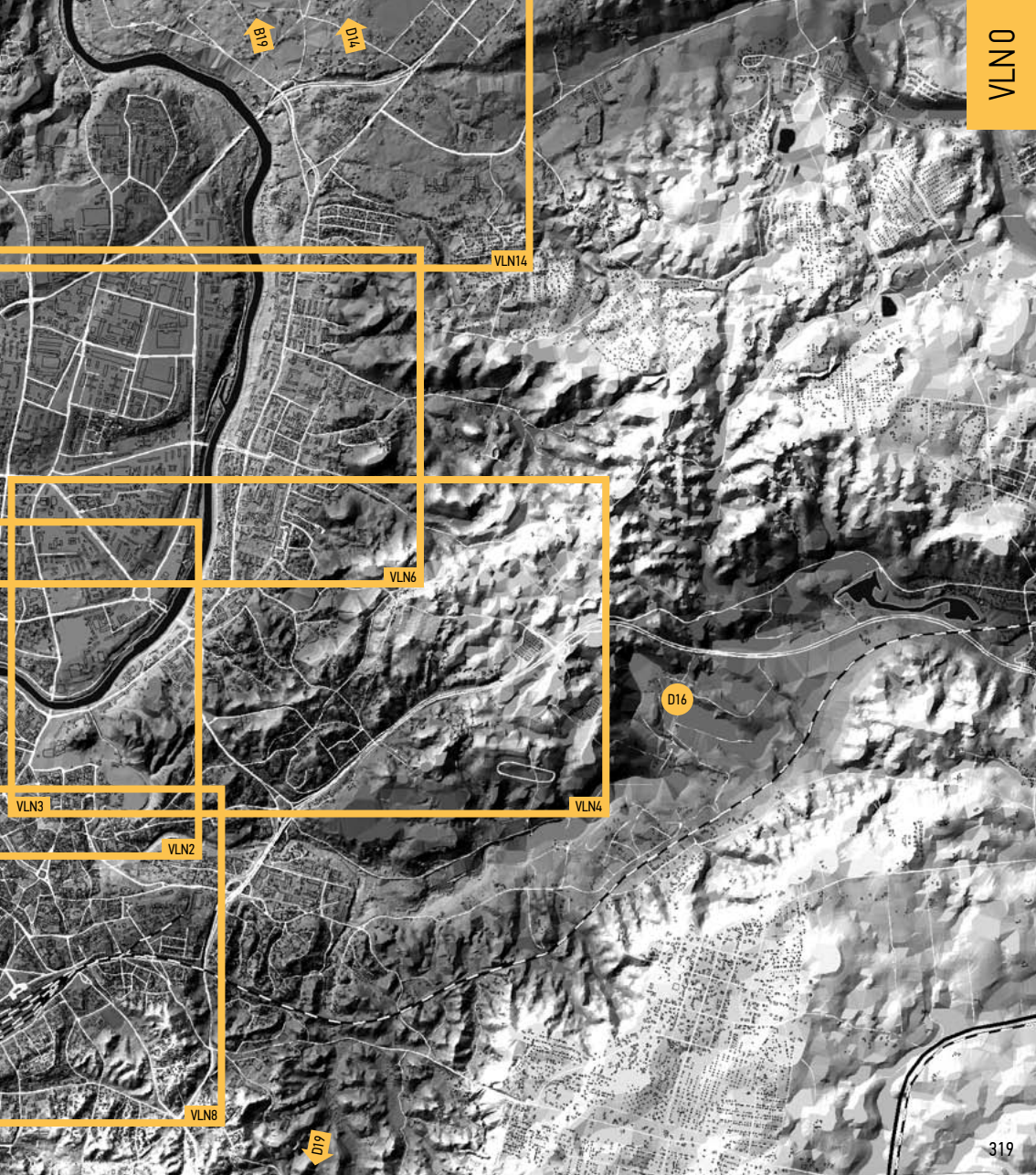
Molekulinės estetikos tema pratęsta ir fasaduose: čia pagrindiniu motyvu tapo šešiabriaunė grafeno kristalinė gardelė. Lakoniški stačiakampiai tūriai sudaro foną šalia esančiai dominantei – bibliotekai. Pastato struktūra atliepia sklypo gretimybės – tūriai ties pagrindine aikšte ir įvažiavimu formuoja perimetrą, o užnugaryje atsiveria į aplinkines pušis.

PIRMO AUKŠTO PLANAS

D18

D19

VLN14

VLN6

VLN3

VLN4

D16

VLN2

VLN8

D19

ASMENVARDŽIŲ RODYKLĖ

- Adlys, Gintas 203, 266, 304, 312
Adomaitis, Rimas 222, 223
Adomonytė, Vilma 251, 279, 284, 302
Afanasjev, Vladimir 115
Alekna, Algimantas 117
Alekna, Rimvydas 129
Aleksandras Jogailaitis 6
Ambrasas, Audrius 5, 202, 203, 250, 251, 279, 281, 284, 302
Ambrasienė, Rasa 250, 279
Andersen, Steen Enrico 268, 274
Anikin, Viktor 9, 111, 112, 118
Anikina, Lida 9
Antonovičius, Aleksandras 13, 66, 67
Anuškevičius, Jonas 114
Aperavičius, Gintaras 210
Ašastin, Piotr 113
Asauskas, Artūras 195, 215, 238
Augustovska, J. 58
Avreicevičius, Vitalijus 242, 243
Babrauskas, Raimundas 222, 223
Baginskas, Tadas 146
Bagiński, Stanisław 96
Balčiūnas, Tadas 234, 242, 243
Balčiūnas, Vaclovas 168, 281
Baldišiūtė, Andrė 218, 265
Balkevičius, Jūras 211
Baltrūnaitė, Jolanta 263, 293
Balzukevičius, Boleslovas 16
Banel, Bronisława 100
Banel, Stanisław 100
Banytė, Angelina 186
Baravykas, Gediminas 134, 180, 187, 200, 201, 210
Barzda, Aidas 236, 310
Bėčius, Rimantas 265
Beker, Šeina 98
Bekeris, Chaimas 98
Beningsen, Sofija fon 55
Bergaitė-Burneikienė, Elena 125, 164
Balčikonis, Kęstutis 177
Balčiūnas, Vytautas 10
Bernikeris, G. 59
Biekša, Vytautas 234, 281
Bilevičius, Mindaugas 167
Bimba, Remigijus 255, 256, 266, 276, 279, 304, 305, 312
Bisanz, Gustav 35
Biszewski, Kazimierz 8
Blochas, Ilja 40
Borowski, Jan 69
Borowski, Jan 72, 73, 96, 97
Boruta, Kazys 99
Bražiūnas, Darius 195
Brėdikis, Vytautas 9, 10, 109, 130, 152, 154, 168, 188
Brusokas, Alfredas 156
Brzoza, Tadeusz 78
Bučas, Audrius 187, 262, 288
Bučas, Bernardas 112
Bučas, Kazimieras 9
Bučienė, Marina 262
Bučiūtė, Elena Nijolė 9, 138, 139, 144, 145, 178, 214
Bukowski, Stanisław 95
Bułhakas, Janas 69

Bunimovičius, Izraelis 54
Burdin, Dmitrij 117
Burneika, Juozas 125
Burneikienė, Elena žr. Bergaitė-Burneikienė, Elena
Chlomauskas, Eduardas 132, 146, 149, 150
Chodkevičiai 6
Cholem, Mojżesz 69, 95, 98, 101–103
Chruščiov, Nikita 109, 162
Cibulskis, Narvydas 241
Cieškaitė, Laimutė 126
Cimermanas, Kazimieras 57
Czech, Zbigniew 8
Čaikuskas, Gintaras 155, 202, 217, 229, 233, 254, 257, 315
Čaplikas, Tautvydas 294
Čekanauskas, Vytautas Edmundas 9, 10, 109, 113, 130, 140, 154, 168, 186, 192, 287
Čepokas, Gediminas 282
Čepurna, Dainius 260
Čepurna, Gintaras 295
Černiachovskij, Ivan 109, 117, 294
Čiaplinskis, Darius 187, 288
Čipkus, Dovydas 298
Dabravaskytė, Laura 312
Dabulskis, Donatas 300
Dagelienė, Sigita 232
Dagelis, Jurgis 232
Dagelis, Saulius 232
Daionas, M. Z. 65
Danilova, Anastasija 49
Daškova, Natalija 186
Daugis, Povilas 226
Daunoravičienė, Danutė 153
Daunoravičius (Daunora), Zigmas Jonas 158
Dąbrowski, Leszek 8
Dembovskis, Tadas 35
Dervinis, Benas 304
Dičius, Rimantas Povilas 158, 160
Dindienė, Giedrė 160, 200, 254
Dobročejeva, Ana 37
Dominas Antanas 242, 243
Dovydėnas, Algirdas 189
Drėmaitė, Marija 11, 70, 86, 158, 163
Drėmienė, Dalia 76
Dubeneckis, Vladimiras 41
Dumnicki, Juliusz 8
Dzindziliauskas, Vytautas 28
Eidukevičius, Tomas 284
Espenhan, Wiktor 8
Filipovičius-Dubovikas, Antonas 13, 36, 58
Forkiewicz, Antoni 69, 74, 88, 91
Gaidamavičiūtė-Kisielienė, Violeta 301
Galaunytė, Aistė 4, 5
Gałęzowski, Stanisław 69, 73
Garbaskas, Antanas 118
Garšvaitė, Jurgita 264
Gaudiešiūtė-Auškalnienė, Gintarė 244
Gebethner, Gustaw Adolf 72
Gediminas 6
Gegatas, R. 178
Geimanas, Aeksandras 23
Gerliakas, Vytenis 241
Germaizovai 64

VISUOMENINIAI PASTATAI 14

A1	Pirklių Leibos ir Rebekos Zalkindų prekybos namai	15
A2	Vilniaus centrinė elektrinė	16
A3	Lukiškių kalėjimas	17
A4	Choralinė sinagoga	18
A5	Turgaus halė	19
A6	Valstybinio banko rūmai	20
A7	Labdarybės draugijos namas	21
A8	Valstiečių žemės bankas	22
A9	Bankas ir prekybos namai	23
A10	Vilniaus realinė mokykla	24
A11	Sandėlis	25
A12	Lenkų teatras Pohuliankoje	26
A13+D59	Pirklių klubas	28
A14	Trijų kryžių paminklas	30
A15	Karaimų kenesa	32
A16+C21	Švenčiausiosios Jėzaus Širdies bažnyčia	33

GYVENAMIEJI NAMAI, ARBA MIESTO VILOS ... 34

A17	Tado Dembovskio namas su gydykla	35
A18	Antono Filipovičiaus-Duboviko vila	36
A19	Anos Dobročejevos vila	37
A20	Petro Vileišio rūmų ansamblis	38
A21	Iljos Blocho namas su gydykla	40
A22	Albino Nedzveckio vila	41
A23	Janinos Vilčevskos vila	42
A24	Vaclovo Michnevičiaus namas	43
A25	Medinė vila M. K. Paco g.	44
A26	Vaclovo Michnevičiaus namas su dirbtuve	45
A27	Juozapo Montvilos kolonija Lukiškėse	46
A28	Aleksandro Mušnikovo vila	48
A29	Anastasijos Danilovos vila	49

MODERNĖJANTYS NUOMOJAMIEJI

DAUGIABUČIAI NAMAI 50

A30	Feliksio Zavadskio namas	51
A31	Konstantino Voronkos namas	52
A32	Kazimiero Rutsckio namas	53
A33	Izraelio Bunimovičiaus namas	54
A34	Vilniaus butų įrengimo draugijos namas	55
A35	Olgos Goduncovos namas	56
A36	Viktoro Lukaševičiaus namas	57
A37	Chajos Lėjos Kremer namas	58
A38	G. Bernikerio ir G. Sinajaus namas	59
A39	Nuomojamųjų namų kompleksas	60
A40	Ksaverijaus Zubovičiaus ir Boleslovo Stankevičiaus namas	62
A41	Jano Slizienio namas	63
A42	Germaizovų namas	64
A43	M. Z. Daiono namas	65
A44	Sergejaus Lopacinskio namas	66
A45	Julijono Kogano namas	67

TARPUKARIS 1918–1940

VISUOMENINIŲ PASTATŲ STATYBOS BUMAS .. 70

B1	Antakalnio mokykla	71
B2	Taupomosios kasos pastatas (PKO)	72
B3	Lenkijos krašto ūkio bankas (BGK)	73
B4	Socialinio draudimo bendrovės pastatas	74
B5	Prekybos ir amatų rūmai	76
B6	Kredito draugijos pastatas	77
B7	Lombardas	78
B8	Šiaurės mugės pramonės ir prekybos paviljonas	79
B9	Liepkalnio mokykla	80
B10	Administracinis pastatas Kauno g.	82
B11	Stepono Batoro universiteto bendrabutis	83

B12	Jabłkowskių prekybos namai	84
------------	----------------------------------	----

**INDIVIDUALŪS ĮVAIRIATAUČIO
MIESTO NAMAI.....86**

B13	Januszo Zosztawto ir Irenos Herholdowos gyvenamasis namas.....	87
B14	Jano Sterlo-Orlickio gyvenamasis namas	88
B15	Konstantinos Swolkień ir Jano Zawiszo miesto vilos	89
B16	Gyvenamasis namas K. Kalinausko g.	90
B17	Witoldo Žemajteliio gyvenamasis namas	91

**PRIEŠKARIO NUOMOJAMŲJŲ DAUGIABUČIŲ
NAMŲ STATYBOS TENDENCIJOS92**

B18	Daugiabutis nuomojamasis namas A. Jakšto g.....	93
B19	Turniškių hidroelektrinės administracijos gyvenvietė	94
B20	Bendrovės „M. Deull“ daugiabutis nuomojamasis namas	95
B21	Annos Hansenowos ir Stanisławo Bagińsko daugiabutis nuomojamasis namas	96
B22	Antono Kiakszto miesto vila	97
B23	Chaimo ir Šeinosa Bekerieų, Elenos Jalcovos daugiabutis nuomojamasis namas	98
B24	Izaoko ir Rachelės Oruchų daugiabutis nuomojamasis namas	99
B25	Stanisławo ir Bronisławos Banelių daugiabutis nuomojamasis namas	100
B26	Abramo Strugaczo daugiabutis nuomojamasis namas	101
B27	Owsiejaus Rupajco daugiabutis nuomojamasis namas.....	102
B28	Dawido Strugaczo daugiabutis nuomojamasis namas	103
B29	Karininkų gyvenamasis namas.....	104
B30	Banko tarnautojų namas	105
B31	Antakalnio blokuotų kotedžų kompleksas	106

STALINISTINĖ ARCHITEKTŪRA110

C1	Mokslo darbuotojų namas	111
C2	Generolo Ivano Černiachovskio tiltas.....	112
C3	Vilniaus geležinkelio stotis	113
C4	Vilniaus pedagoginis institutas	114
C5	Žemės ūkio ministerija	115
C6	Kino teatras „Pergalė“	116
C7+D79	Vilniaus oro uosto rūmai	117
C8+C74	Respublikinė biblioteka	118
C9	Nacionalinė M. K. Čiurlionio menų mokykla ..	119
C10	Geležinkelininkų kultūros rūmai	120
C11	Politinio švietimo namai	121
C12	LSSR ministrų tarybos rūmai	122
C13	Profesinių sąjungų kultūros rūmai	123

**POKARIO MODERNIZMAS. NUO TIPINIO
IKI TAUTINIO124**

C14	Elenos ir Juozo Burneikų namas su dirbtuve ..	125
C15	Kavinė ir viešbutis „Neringa“	126
C16	Kino teatras „Lietuva“	128
C17	Žirmūnų tiltas	129
C18	Vingio parko estrada	129
C19	Kompozitorių sąjungos pastatas su gyvenamųjų namų kvartalu	130
C20	Miestų statybos projektavimo instituto rūmai ..	132
C21+A16	Statybininkų kultūros rūmai	133
C22	Salomėjos Nėries vidurinės mokyklos priestatas	134
C23	Lazdynų vidurinė mokykla	135
C24	Kino teatras „Vilnius“	136
C25	Aukščiausiojo Teismo rūmai	137
C26	Lietuvos banko priestatas	138
C27	Žemėtvarkos projektavimo institutas	139

C28	Dailės parodų rūmai	140
C29	Vilniaus centrinis paštas	142
C30	Valstybinės plano komisijos pastatas	144
C31	Bendrojo lavinimo mokykla	145
C32	Koncertų ir sporto rūmai	146
C33	Centrinės statistikos valdybos Skaičiavimo centro rūmai	148
C34	Antakalnio klinikinė ligoninė	149
C35	Ketvirtosios valdybos respublikinė ligoninė ..	150
C36	Autobusų stotis	152
C37	Gėlių parduotuvė	153
C38+D64–D71	Naujasis miesto centras dešiniajame Neries krante	154
C39	Viešbutis „Lietuva“	155
C40	Mokslų akademijos bibliotekos priestatas ..	156
C41	Alaus restoranas „Tauro ragas“	157

STUDENTŲ MIESTELIS SAULĖTEKYJE

C42	Studentų bendrabučiai	159
C43	Naujieji Vilniaus universiteto rūmai	160
C44+D93	Vilniaus inžinerinis statybos institutas ..	161

RAJONAI IR DAUGIABUČIAI NAMAI

C45	Pirmasis stambiaplokščių namų kvartalas ..	164
C46	Ekspimentiniai daugiabučiai namai	165
C47	Žirmūnų pirmasis gyvenamasis mikrorajonas ..	166
C48	Devynių aukštų stambiaplokštis namas	167
C49	Serijos 120V gyvenamieji namai	167
C50	Lazdynų gyvenamasis rajonas	168
C51	Serijos 1-464-LI gyvenamieji namai	170
C52	Lazdynų monolitiniai šešiolikos aukštų namai	171
C53	Šeškinės monolitiniai daugiaaukščiai namai ..	172
C54	Pašilaičių gyvenamųjų namų kompleksai ..	173
C55	Lietuvos komunistų partijos Centro komiteto Reikalų valdybos gyvenamasis namas	174
C56	Kooperatinis vyriausybinių namas	175

VĒLYVASIS MODERNIZMAS. VADUOJANTIS IŠ MONOTONIJOS

C57	LSSR Aukščiausiosios Tarybos prezidiumo rūmai	177
C58	Nacionalinis operos ir baletų teatras	178
C59	Santuokų rūmai	180
C60	Ritualinių paslaugų rūmai	182
C61	Vidaus reikalų ministerijos kultūros ir sporto rūmai	183
C62	Ryšių kompleksas	184
C63	Žemės ūkio ekonomikos institutas ir skaičiavimo centras	186
C64+D73	Revoliucijos muziejus	187
C65	Vilniaus dailės akademijos naujieji rūmai	188
C66	Lietuvos kooperatyvų sąjungos rūmai	189
C67	Nacionalinis dramos teatras	190
C68	Lietuvos komunistų partijos Centro komiteto rūmai	192
C69+D52	Lietuvos parodų ir kongresų centras „Litexpo“	194
C70	Vilniaus televizijos bokštas	195

POSTMODERNIZMO APRAIŠKOS

C71	Vaikų poliklinika	197
C72	Valstybinė automobilių inspekcija	198
C73	Prekybos centras „Šeškinė“	200
C74+C8	Respublikinės bibliotekos priestatas	201
C75	Daugiabutis namas Šv. Mikalojaus g.	202
C76	Paminklų restauravimo instituto laboratorinis korpusas	203

ATKŪRUS NEPRIKLAUSOMYBĘ 1990–2016 205

PEREINAMOJO LAIKOTARPIO ŽENKLAI

D1	Kongresų rūmai	207
D2	Seimo viešbutis	208

D3	Administracinis pastatas A. Jakšto g.	209
D4	Palaimintojo Jurgio Matulaičio bažnyčia	210
D5	Šv. Juozapo kunigų seminarija	211
D6	Bankas „Hermis“	212
D7	Kazimiero Žoromskio namas-muziejus	213
D8	Krašto apsaugos ministerija	214
D9	Verslo kompleksas „Centrum“	215

LIETUVIŠKA SVAJONĖ. INDIVIDUALŪS NAMAI216

D10	Individualių namų kvartalas	217
D11	Individualus namas Mildos g.	218
D12	Individualus namas Birutės g.	219
D13	Individualus namas Rukeliškių g.	220
D14	Individualus namas Turniškių g.	221
D15	Individualus namas D. Poškos g.	222
D16	Individualus namas Pučkorių g.	223
D17	Individualus namas Lyglaukių g.	224
D18	Individualus namas Svajonių g.	225
D19	Gyvenamųjų namų kvartalas „Rasų namai“ ..	226
D20	Individualus namas Antakalnyje	227

DIDYSIS SPROGIMAS. DAUGIABUČIAI NAMAI. 228

D21	Daugiabutis namas Z. Sierakauskos g.	229
D22	Tymo kvartalo gyvenamieji namai	230
D23	Daugiabutis namas Mindaugo g.	231
D24	Daugiabutis namas L. Asanavičiūtės g.	232
D25	Daugiabučių namų kvartalas Olimpiečių g.	233
D26	Daugiabučių namų kvartalas Krivių g.	234
D27	Daugiabutis namas M. K. Čiurlionio g.	236
D28	Daugiabutis namas M. K. Čiurlionio g.	237
D29	Trys daugiabučiai Rudens g.	238
D30	Daugiabutis „Veikmės apartamentai“	239
D31	Daugiabučiai gyvenamieji namai J. Basanavičiaus g.	240

D32	Daugiabučių namų kvartalas Santariškių g. ...	241
D33	Daugiabučių kvartalas „Naujamesčio namai“	242
D34	Daugiabučiai „Kražių namai“	243
D35	Gyvenamasis ir komercinis kompleksas „Antakalnio terasos“	244

RYŠKIAUSI LAIKO ŽENKLAI: ADMINISTRACINIAI IR KOMERCINIAI PASTATAI246

D36	Komercinis ir administracinis pastatas „Stiliaus fabrikas“	247
D37	Verslo centras Jogailos g.	248
D38	Viešbutis „Novotel“ su komercinėmis patalpomis	249
D39	Bendrovės „Hanner“ administracinis pastatas ..	250
D40	Bendrovės „Marenta“ komercinis pastatas	251
D41	Prekybos ir pramogų centras „Akropolis“	252
D42	LNK televizijos studijų pastatas	254
D43	Bendrovės „Vilbra“ komercinis ir administracinis pastatas	255
D44	Prekybos centras „Domus galerija“	256
D45	Sporto, verslo ir pramogų centras „Forum palace“	257
D46	Komercinis pastatas Žirmūnų g.	258
D47	Bendrovės „Lietuvos energija“ būstinė.	259
D48	Bendrovės „Achema“ būstinė	260
D49	Komercinis pastatas Ukmergės g.	261
D50	Logistikos centras	262
D51	Administracinis, komercinis ir apartamentų centras „Helios City“	263
D52+D20	Parodų ir kongresų centro „Litexpo“ paviljonas	264
D53	Administracinis pastatas „Victoria“	265
D54	Administracinis, gyvenamasis ir komercinis kompleksas „Vilniaus vartai“	266
D55	Karaliaus Mindaugo komercijos ir apartamentų centras	267

D56	Administracinis pastatas Upės g.	268
D57	Lietuvos Respublikos prokuratūrų administracinis pastatas	269
D58	Administracinis kompleksas „North Star“	270
D59+A8	Administracinis „Pirklių klubo“ priestatas	271
D60	Biurų kompleksas „Baltic hearts“	272
D61	Administracinis pastatas „K29“	274
D62	Verslo centras „Premium“	276
D63	Verslo centras „Quadrum“	277

NAUJASIS MIESTO CENTRAS DEŠINIAJAME NERIES UPĖS KRANTE278

D67	Europos aikštė	281
D69	Vilniaus miesto savivaldybė	281
D70	Registūrų centro ir „Vilniaus verslo uosto“ administracinis ir komercinis kompleksas	282
D71	Pagrindinė banko „Swedbank“ būstinė	284

MIESTO KULTŪROS ŽIDINIAI. VISUOMENINIAI PASTATAI.....286

D72	Tuskulėnų rimties parko kolumbariumas	287
D73+C64	Nacionalinė dailės galerija	288
D74	Estijos ambasada	290
D75	Čekijos ambasada	291
D76	Valdovų rūmai	292
D77	Karaliaus Mindaugo tiltas	293
D78	Valstybinio Vilniaus Gaono žydų muziejaus Tolerancijos centras (rekonstrukcija)	293
D79+C8	Tarptautinis Vilniaus oro uostas	294

D80	Sporto, paslaugų ir sveikatingumo kompleksas „SEB arena“	295
D81	Balsių pagrindinė mokykla	296
D82	Gaisrinė ir bendrosios pagalbos centras	298
D83	Daugiafunkcis pastatas „Embassy house“	300
D84	Sausio 13-osios memorialas	301
D85	Edukacijos ir meno centras „Rupert“	302
D86	Gyvenamųjų ir administracinių pastatų kvartalas „Loft town“	304
D87	Socialinių mokslų kolegija. Korpusas 6	305
D88	Arkikatedros bazilikos varpinės bokšto pritaikymas turizmui	306
D88	M. K. Čiurlionio menų mokyklos priestatas	307

INTEGRUOTAS MOKSLO, STUDIJŲ IR VERSLO CENTRAS „SAULĖTEKIO SLĖNIS“308

D90	„Saulėtekio slėnio“ mokslo ir technologijų parko administracinis pastatas	309
D91	Mokslinės komunikacijos ir informacijos centras (Vilniaus universiteto biblioteka)	310
D92	Nacionalinis fizinių ir technologijos mokslų centras	312
D93	Vilniaus Gedimino technikos universiteto Mokslo ir administracijos centras	314
D94	Vilniaus universiteto Gyvybės mokslų centras	315
	Žemėlapis	318
	Asmenvardžių rodyklė	334
	Autoriai ir šaltiniai	348

AUTORIAI IR ŠALTINIAI

TEKSTŲ AUTORIAI

Marija Drėmaitė p. 6–11, 158, A2–A4, A10, A11, A15, A16, C1, C3, C6–C19, C23, C24, C28, C32, C36, C39, C45, C47, C48, C50, C51, C55, C56, D1, D7, D40, D76, D79

Indrė Ruseckaitė C42, C46, C49, C52, C54

Marija Drėmaitė, Indrė Ruseckaitė p. 162–163

Nijolė Lukšionytė p. 13, 14, 34, 50, A1, A5–A9, A12–A14, A17–A45

Jurgita Rimkevičienė p. 69, 93, B1–B5, B9, B10, B11, B13–B18, B20–B28, B30

Jurgita Rimkevičienė, Marija Drėmaitė p. 70, 86

Jūratė Tutlytė p. 109, 110, 124, D37, D41

Julija Reklaitė p. 196, 206, C33, C40, C70

Julija Reklaitė, Jūratė Tutlytė p. 176

Rūta Leitanaitytė p. 207, 217, 228, 246, 286, 308, D11–D20, D23, D25–D35, D38, D44–D46, D48–D75, D78, D80–D94

Karolis Kučiauskas B6–B8, B19, B29, B31

Diana Kontrimaitė D22, D36, D39, D47, D77

Algimantas Mačiulis C72, C75, C76, D2–D6, D8, D9

Vaidas Petrusis C2, C4, C5, C20–C22, C25–C27, C29, C30, C31, C34, C35, C37, C43, C44, C57–C69, C71, C73, C74

Aida Štelbienė D10, D21, D42

Renata Vaičekonytė-Kepežinskienė B12

FOTOGRAFAI

Giedrius Akelis C37, C58 (dešinėje), C68

Audrius Ambrasas p. 12, 14, 34, 50, 68, 86, 92, 108, 124, 196, 204, 278–279, A7, A8, A12, A13 (dešinėje) A18–22, A26, A27, A31, A33, A34, A38, A43, A45, B1–B6, B11, B16, B17, B23, B26, B31 (dešinėje), C9 (apačioje), C17, C32 (dešinėje), C33–C35, C42, C45, C48, C53–C56, C58 (kairėje), C59 (kairėje, dešinėje viršuje), C63, C66, C71, C72, D2, D8, D23, D32, D38 (viršuje), D40, D58–D60, D67, D78, D85

Fintan Damgaard p. 216, D12, D13

Modestas Ežerskis D18

Leonas Garbačiauskas A13 (kairėje), D14, D35, D82

Paulius Gasiūnas D61

Antanas Grinčelaitis C36

Giedrius Ilgūnas p. 176, C16, C20

Mantas Jusas C59 (dešinėje apačioje)

Karolis Kučiauskas B8

Steponas Kolupaila B19

Evaldas Lasys D61, D88

Romualdas Rakauskas C39, C51

Mindaugas Reklaitis D89

Indrė Ruseckaitė C52, C46 (dešinėje apačioje)

Gediminas Svitojus (viršuje) C9

Kontis Šatūnas D54, D77

Norbert Tukaj p. 110, 206, A1, A2, A4, A5, A9–11, A15, A23–25, A28, A29, A32, A36, A39, B9, B10, B12, B15, B18, B20, B21, B22, B24, B25, B29, C1, C6, C10, C15, C18, C21–C28, C29 (kairėje, dešinėje apačioje), C30, C31, C36 (apačioje), C40, C57, C62, C65, C67 (dešinėje viršuje), D6, D7, D19, D20, D25, D27, D28, D33, D47 (apačioje), D51 (apačioje), D56, D62, D72, D74, D90, D92–D94

Raimondas Urbakavičius p. 70, 228, 246, 280, 286, A6, A14, A30, A35, A37, A40–A42, A44, B7, B13, B14, B27, B28, B30, B31 (kairėje), C2–C5, C7, C8, C11–14, C29 (dešinėje viršuje), C32 (kairėje), C43, C44, C50, C60, C61, C67 (dešinėje apačioje), C70, C73–C76, D1, D3–D5, D9–D11, D15, D16, D21, D22, D24, D26, D36, D39 (apačioje), D41 (kairėje), D42–D44, D46, D47 (viršuje), D48–D50, D51 (viršuje), D52, D53, D55, D57, D69, D70, D71 (dešinėje), D73, D79, D80, D81, D83, D84, D91

Vaclovas Valužis D39 (viršuje)

N. Willock D71 (kairėje)

FOTOGRAFIJŲ ŠALTINIAI

Architektų archyvai D17, D29, D30, D37, D38, D45, D75, D76, D86, D87

Vytauto Edmundo Čekanausko archyvas C19, C28 (dešinėje apačioje)

Lietuvos centrinis valstybės archyvas A43

Nijolė Lukšionytė-Tolvaišienė, *Antanas Vivulskis (1877–1919): tradicijų ir modernumo dermė*, Vilnius: VDA leidykla, 2002: A16

Algimanto Mačiulio archyvas C41, C67

Jonas Minkevičius, *Naujoji Tarybų Lietuvos architektūra*, Vilnius, 1964: C46 (kairėje)

Nacionalinės dailės galerijos archyvas C64

Algimanto Nasvyčio archyvas C46 (dešinėje viršuje)

Są „Vilniaus planas“ archyvas C47, D49

Žurnalo *Statyba ir architektūra* archyvas p. 158

BRĖŽINIŲ GRAFIKA

Aistė Galaunytė, Milda Grabauskaitė, Magdalena Mozūraitytė, Marijus Navickas, Sandra Šlepikaitė, Rūta Valiūnaitė

BRĖŽINIŲ ŠALTINIAI

Rimantas Buivydas, *Architektas Gediminas Baravykas. Kūrybos pulsas*, Vilnius: UAB „Archiforma“, 2000: C64, C73, C74, D4

Lietuvos architektūros istorija: nuo XIX a. II-ojo dešimtmečio iki 1918 m., t. 3, Vilnius: Savastis, 2000 : A6, A12, A23, A26, A27, A31, A40

Lietuvos centrinis valstybės archyvas A3, B1, B5, B6, B10, B11, B13–B15, B19, B21–B25, B27, B28, B30, B31, C13, C16

Lietuvos modernio pastatai, Vilnius: Savastis, 1998 : B2–B3, B9

Lietuvos TSR istorijos ir kultūros paminklų sąvadas, t. 1, Vilnius: Vyriausioji enciklopedijų redakcija, 1988: A37, C42, C44

Nijolė Lukšionytė-Tolvaišienė, *Antanas Vivulskis. 1877–1919. Tradicijų ir modernizmo dermė*, Vilnius: Vilniaus dailės akademijos leidykla, 2002: A14

Nijolė Lukšionytė-Tolvaišienė, *Istorizmas ir modernas Vilniaus architektūroje*, Vilnius: Vilniaus dailės akademijos leidykla, 2000 : A5, A13, A19, A20, A22, A28, A29, A32, A33, A37

Algimanto Mačiulio asmeninis archyvas C38

Algimantas Mačiulis, *Architektai Algimantas ir Vytautas Nasvyčiai*, Vilnius: Vilniaus dailės akademijos leidykla, 2007 : C15, C67

Algimantas Mačiulis, *Architektūra: stiliai, kompozicija, menų sąveika*, Vilnius: Vilniaus dailės akademijos leidykla, 1997 : C61, C69

Algimantas Mačiulis, *Permainingi metai: architekto užrašai*, Vilnius: Vilniaus dailės akademijos leidykla, 2008 : C19, C21, C41

Jonas Minkevičius, *Naujoji Tarybų Lietuvos architektūra*, Vilnius, 1964 : C46, C50, C58, C59

Naujoji Lietuvos architektūra, Vilnius: Mintis, 1982 : C28

Liutauro Nekrošiaus asmeninis archyvas C37

Festivalio „Open House Vilnius“ archyvas C68, D7, D8

VĮ Registrų centras archyvas : A34, B17, B18

M. Rupeikienės asmeninis archyvas A4

Projekto „Sovietinė Lietuvos architektūra“ (www.facebook.com) archyvas C29

Žurnalo „Statyba ir architektūra“ archyvas C32

Justino Šeiboko asmeninis archyvas C66

Aida Štelbienė, *Architektas Kęstutis Pempė: laikas, žmonės, darbai*, Vilnius: Standartų spaustuvė, 2009 : C72, D6, D9

Vilniaus apskrities archyvas : A17, A30, A42, A43, A45, B20, C65, C76

Vilniaus architektūra, Vilnius: Mokslas, 1985 : A7, A18, A27, A31, A36, C20, C22, C23, C34, C35, C39, C47, C60, C62, C63

Virtualus architektūros muziejus (www.archmuziejus.lt) C30

D skyriaus brėžiniai iš architektų archyvų

ŽEMĖLAPIAI

Aistė Galaunytė, Kontis Šatūnas, Jūratė Šatūnienė

VILNIAUS ARCHITEKTŪROS GIDAS

Leidinyš parengtas 2005 m. išleistas knygos VILNIUS 1900–2005. NAUJOSIOS ARCHITEKTŪROS GIDAS pagrindu. Pirmojo leidimo redaktoriai: Darius Osteika ir Jūratė Tutlytė; sudarė Jūratė Tutlytė; autoriai: Marija Drėmaitė, Nijolė Lukšionytė, Vaidas Petrušis, Jurgita Rimkevičienė, Jūratė Tutlytė; bendraautoriai: Tomas Grunskis, Diana Kontrimaitė, Renata Vaičekonytė-Kepežinskienė, Aida Štelbienė; fotografas Raimondas Urbakavičius.

Atnaujintas ir papildytas leidimas lietuvių kalba:

VILNIUS 1900–2012. NAUJOSIOS ARCHITEKTŪROS GIDAS, sudarė Julija Reklaitė, Rūta Leitanaitė, Vilnius: Baltos lankos, 2011, 304 p.

2011 m. leidimo vertimas į anglų kalbą:

VILNIUS 1900–2013. A GUIDE TO THE CITY'S ARCHITECTURE, editors Julija Reklaitė, Rūta Leitanaitė, translated into English by Gabrielė Gailiūtė, Rūta Leitanaitė, Vilnius: Lapas, 2013, 304 p.

2011 m. leidimo vertimas į vokiečių kalbą:

ARCHITEKTURFÜHRER VILNIUS, herausgegeben von Julija Reklaitė, Rūta Leitanaitė, Übersetzung aus dem Litauischen: Saskia Drude, Berlin: DOM publishers, 2015, 252 S.

2016 m. leidimo vertimas į anglų kalbą:

VILNIUS 1900–2016. ARCHITECTURAL GUIDE, editors Marija Drėmaitė, Julija Reklaitė, Rūta Leitanaitė, translated into English by Jurij Dobriakov, Vilnius: Lapas, 2016, 304 p.

KAUNO ARCHITEKTŪROS GIDAS

KAUNAS 1918–2015. ARCHITEKTŪROS GIDAS, sudarė Julija Reklaitė, Vilnius: Lapas, 2015, 336 p.

2015 m. leidimo vertimas į anglų kalbą:

KAUNAS 1918–2015. ARCHITECTURAL GUIDE, editors Julija Reklaitė, translated into English by Jurij Dobriakov, Vilnius: Lapas, 2016, 336 p.

2015 m. leidimo vertimas į vokiečių kalbą:

ARCHITEKTURFÜHRER KAUNAS, herausgegeben von Julija Reklaitė, Übersetzung aus dem Litauischen: Saskia Drude, Berlin: DOM publishers, 2016, 252 S.

NETRUKUS PASIRODYS

KLAIPĖDA IR PAJŪRIO MIESTAI 1900–2018.

ARCHITEKTŪROS GIDAS, sudarė Liutauras Nekrošius, Indrė Ruseckaitė, Vilnius: Lapas, 2018.

9 786099 548463

Vilnius – žavingų secesijos architektūros fragmentų vėrinys, trumpas, tačiau ryškus tarpukario modernizmo intarpas, kontroversiška, tačiau įspūdinga sovietinio laikotarpio žymė, Europos kontekste signalizuojanti apie unikalią patirtį. Vilniaus architektūros dabartis – intriguojantis informacijos kodas, bylojantis apie visos šalies dinamiškus procesus, statybų būmą, miestiškos aplinkos kokybės ir vilnietiškos architektūros identiteto paieškas.

Apie visa tai pasakojama jau trečiajame lietuviškame Vilniaus architektūros gido leidime – gausiai papildytame vaizdine ir faktine medžiaga. Kiekvienas Vilniaus architektūros gido leidimas skatina pažinti vis naujus, regis, neišsenkamus miesto istorijos klodus. Kiekvienas leidimas – tai savotiška pastarojo šimtmečio architektūros revizija vis iš kito atskaitos taško ir drauge architektūros pokyčių dokumentacija.

Vilnius 1900–2016. Architektūros gidas – tai šimtas šešiolika Vilniaus architektūros metų (1900–2016), 238 pastatų istorijos, 333 nuotraukos ir 200 brėžinių.

AMŽIAUS PRADŽIA 1900–1918
TARPUKARIS 1918–1940
SOVIETINIAI METAI 1940–1990
ATKŪRUS NEPRIKLAUSOMYBĘ 1900–2016